

SOUKROMOPRÁVNÍ SMLOUVY PŘI PROVOZOVÁNÍ LÉKAŘSKÉ PRAXE

Uzavírání soukromoprávních smluv je nedílnou součástí oblasti poskytování lékařské péče. Z tohoto důvodu je zejména pro lékaře velmi důležité být dopodrobna obeznámen se všemi pravidly, kterými se uzavírání těchto smluv řídí. Vzhledem k tomu, že provozování lékařské praxe je stěžejní součástí komplexu zdravotnictví, je třeba dohlížet na to, aby proces uzavírání těchto smluv byl vždy v souladu se zákonem. Na straně druhé je však neméně důležité, aby byli lékaři obeznámeni s tím, jaká práva a povinnosti jsou na ně v souvislosti s uzavíráním soukromoprávních smluv kladeny.

Právní základ soukromoprávních smluv je upraven v kodexu civilního práva, tj. v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku, a to konkrétně v jeho třetí části upravující relativní majetková práva, a tedy i závazky z právních jednání. Základ této úpravy se nachází v § 1746 - § 2055 občanského zákoníku, kterými jsou upravena výkladová pravidla ke smlouvám. Základem soukromoprávních závazků je ustanovení, že smlouva se posuzuje a vykládá podle svého obsahu, nikoliv podle názvu. Toto ustanovení je řízeno jednou ze stěžejních zásad civilního kodexu, a to zásadou smluvní volnosti. Tento princip v praxi znamená, že v oblasti soukromého práva, a tedy i v oblasti soukromoprávních smluv mají mít strany k dispozici možnost variability a přizpůsobení obsahu daného závazku konkrétní situaci. Tato zásada se odráží i v relativní benevolentnosti zákona co se týče formy smlouvy. Pokud zákon u daného typu smlouvy nezakotvuje povinnost písemné formy, a pokud se strany nedohodnou jinak, nemusí být smlouva uzavřena písemně. Dle zákonné úpravy je zde dána povinnost písemné formy pro smlouvy, jimiž se zřizuje nebo převádí věcné právo k movité věci, a pro právní jednání, kterým se takovéto právo mění nebo ruší.

Proces uzavírání smluv neboli tzv. kontraktační proces, je tvořen dvěma fázemi, a to návrhem dané smlouvy a jeho přijetím. Nelze tedy uzavřít smlouvu, aniž by tímto cílem nebyla mířena vůle obou smluvních stran. Pro rozlišování jednotlivých smluvních typů jsou rozhodné tzv. podstatné náležitosti smlouvy, tj. konkrétního smluvního typu. S tím souvisí i často opomíjený institut předsmuvní odpovědnosti, jež spojuje určitou odpovědnost smluvních stran s kontraktačním procesem, tedy s obdobím před uzavřením smlouvy. Strany jsou i ve fázi před uzavřením smlouvy povinny jednat poctivě a sdělovat si všechny relevantní informace. Po uzavření smlouvy, tedy po podání návrhu, resp. *ofertě* a jejím řádném přijetí, resp. *akceptaci* jsou strany smlouvou vázány a jsou povinny ji dle všeobecně známé zásady *pacta sunt servanda* dodržovat.

Jak již bylo řečeno výše, podstatné náležitosti se liší v návaznosti na jednotlivé smluvní typy. Obecně, a o to více v rámci zdravotnictví, je však vhodné, aby smlouva obsahovala zejména následující údaje. V první řadě se jedná o hlavičku, tj. dostatečnou identifikaci smluvních stran a osob oprávněných smlouvu podepsat. Co se týče osob oprávněných podepisovat smlouvy za nemocnice, zde je nutné odlišit, zda se jedná o fakultní nemocnice ve formě příspěvkové organizace, či zda se jedná o nemocnici jakožto soukromý subjekt. V prvním případě je oprávněnou osobou buď samotný ředitel nemocnice, případně jeho podřízený zaměstnanci či zmocněnci. V druhém případě se budeme řídit pravidly jednání za obchodní korporace a oprávněnou osobou zde bude osoba zapsaná v obchodním rejstříku jakožto osoba oprávněná jednat za společnost nebo osoba zpravidla osoba zmocněná.

Dále je také stěžejní dostatečně vymezit předmět smlouvy, tedy obsah daného závazku. Jinými slovy, mělo by být ze smlouvy jasné, za jakým účelem je uzavírána a jaká práva a povinnosti z ní plynou pro jednotlivé smluvní strany. V neposlední řadě je vhodné do smlouvy zahrnout i možný způsob ukončení smlouvy, a to možnost ukončení dohodu, odstoupením, výpovědí či uplynutím určité doby.

Jak je již uvedeno výše, právní úprava se vztahuje nejenom obecně ke smlouvám jako takovým, ale i k jednotlivým smluvním typům. Prvním tradičním typem je bezesporu kupní smlouva, jejímž

předmětem je převod práva k věci na straně jedné a povinnost úplaty na straně druhé. Tato smlouva je často nesprávně zaměňovaná se smlouvou o dílo, u níž však na straně zhotovitele dochází k plnění převážně ve formě činnosti, tedy zhotovení daného díla. V rámci kupní smlouvy jsou velmi často užívány instituty tzv. vedlejších ujednání, které umožňují stranám snadnější přizpůsobení smlouvy konkrétní situaci. Jedná se např. o výhradu vlastnického práva, předkupní právo či cenovou doložku. V praxi je též často využívána tzv. rámcová kupní smlouva, která je uzavírána u dlouhodobějších obchodních vztahů. Touto smlouvou si smluvní strany stanoví základní podmínky vztahující se na veškeré další smlouvy uzavřené na jejím základě.

Dalším velmi frekventovaným smluvním typem jsou nájemní smlouvy, a to konkrétně smlouva o nájmu prostor sloužících k podnikání a smlouva o nájmu reklamních ploch. U druhého zmíněného typu je důležité, že pronajímatel jakožto šířitel reklamy nese odpovědnost za zákonnost zvoleného způsobu šíření reklamy. Pro oblast zdravotnictví je též nepominutelné, že pronajímatel nese (společně a nerozdílně se zadavatelem reklamy) odpovědnost za obsah reklamního sdělení v případě reklamy na humánní léčivé přípravky, doplňky stravy, potraviny pro zvláštní výživu a kojeneckou výživu.

Další hojně užívanou skupinou soukromoprávních smluv jsou smlouvy z oblasti pracovního práva, tedy pracovní smlouva, smlouva o provedení práce a smlouva o provedení činnosti. Mezi základní náležitosti pracovní smlouvy patří určení druhu práce, místa (či míst) výkonu práce a den nástupu do práce. Podle našeho názoru je však vhodné do smlouvy zakotvit též délku trvání pracovního poměru, zkušební dobu, rozvržení pracovní doby, mzdu sjednanou s přihlédnutím k práci přesčas a dohodu o hmotné odpovědnosti. U dohod o provedení práce, resp. činnosti je vhodné zmínit, že u dohody o provedení práce se jedná o splnění konkrétního úkolu, zatímco u dohody o pracovní činnosti se jedná o plnění činnosti, tedy opakující se práce.

Poslední skupina soukromoprávních smluv je tvořena smlouvou o poskytování pracovnělékařských služeb a z hlediska provozování lékařské praxe bezesporu stěžejní je smlouva o péči o zdraví. V případě smlouvy o péči o zdraví se jedná o smlouvu příkazního typu, tzn. jejím předmětem je řádné plnění určité činnosti, nikoli konkrétní výsledek této činnosti. Pacient je v rámci této smlouvy vždy v pozici spotřebitele. Tato smlouva na rozdíl od informovaného souhlasu nevyžaduje písemnou formu.

Právní úprava soukromoprávních smluv je vedena na jedné straně snahou umožnit smluvním stranám, aby si mohly smlouvu v každém jednom konkrétním případě uzpůsobit svým požadavkům a specifikům jejich vzájemného vztahu. Na druhou stranu byl však zákonodárce při legislativním procesu veden také potřebou zakotvit do právní úpravy jakési meze v podobě minimálních pravidel, jež musí být v rámci ochrany smluvních stran dodržena, resp. upravena vždy. V tomto článku jsme se pokusili shrnout jak pravidla, jimiž je nutno se v procesu uzavírání soukromoprávních smluv držet, tak i instituty, jež mají smluvním stranám ulehčit uzpůsobení sjednaného závazku konkrétním poměrům.